

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

9. září 2020*

„Řízení o předběžné otázce – Sociální politika – Převody závodů – Směrnice 2001/23/ES – Články 3 a 5 – Zachování práv zaměstnanců – Ochrana zaměstnanců pro případ platební neschopnosti zaměstnavatele – Převod uskutečněný insolvenčním správcem převádějího závodu, který se nachází v insolvenčním řízení – Dávky zaměstnaneckého důchodového zabezpečení – Omezení povinností nabyvatele – Výše dávky plynoucí ze systému podnikového připojištění vypočítaná na základě odměny zaměstnance v okamžiku zahájení insolvenčního řízení – Směrnice 2008/94/ES – Článek 8 – Přímý účinek – Podmínky“

Ve spojených věcech C-674/18 a C-675/18,

jejichž předmětem jsou dvě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Bundesarbeitsgericht (Spolkový pracovní soud, Německo) ze dne 16. října 2018, došlými Soudnímu dvoru dne 30. října 2018, v řízeních

EM

proti

TMD Friction GmbH (C-674/18),

a

FL

proti

TMD Friction EsCo GmbH (C-675/18),

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení E. Regan, předseda senátu, I. Jarukaitis, E. Juhász (zpravodaj), M. Ilešič a C. Lycourgos, soudci,

generální advokát: E. Tančev,

vedoucí soudní kanceláře: M. Krausenböck, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 12. prosince 2019,

* Jednací jazyk: němčina.

s ohledem na vyjádření předložená:

- za EM R. Buschmannem, Prozessbevollmächtigter,
- za FL R. Scholtenem a M. Schulzem, Rechtsanwälte,
- za TMD Friction GmbH a TMD Friction EsCo GmbH B. Reinhardem a T. Hoffmann-Remym, Rechtsanwälte,
- za německou vládu J. Möllerem a R. Kanitzem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi M. Kellerbauerem a B.-R. Killmannem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 5. března 2020,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu článků 3 a 5 směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sblížování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů (Úř. věst. 2001, L 82, s. 16) a článku 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (Úř. věst. 2008, L 283, s. 36).
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci dvou sporů, a to sporu mezi EM a TMD Friction GmbH (věc C-674/18) a sporu mezi FL a TMD Friction EsCo GmbH (věc C-675/18), ve věci nabytých nároků na dávky zaměstnaneckého důchodového zabezpečení v případě převodu závodu uskutečněného v rámci insolvenčního řízení.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 2001/23

- 3 Body 3, 4 a 6 odůvodnění směrnice 2001/23 uvádějí:

„(3) Je proto nezbytné stanovit opatření na ochranu zaměstnanců pro případ změny zaměstnavatele, zejména zajistit zachování jejich práv.

(4) V členských státech přetrvávají rozdíly v rozsahu ochrany zaměstnanců v této oblasti a je vhodné tyto rozdíly zmenšit.

[...]

(6) V roce 1977 Rada přijala směrnici [Rady] 77/187/EHS [ze dne 14. února 1977 o sblížování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodu podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů (Úř. věst. 1977, L 61, s. 26)] na podporu

harmonizace vnitrostátních právních předpisů, které zajišťují zachování práv zaměstnanců a požadují, aby převodci a nabyvatelé informovali zástupce zaměstnanců a jednali s nimi v dostatečném předstihu.“

4 Článek 1 odst. 1 písm. a) této směrnice stanoví, že se tato směrnice vztahuje na veškeré převody podniku, závodu nebo části podniku nebo závodu na jiného zaměstnavatele, které vyplývají ze smluvního převodu nebo sloučení.

5 Článek 3 uvedené směrnice stanoví:

„1. Práva a povinnosti, které pro převodce vyplývají z pracovní smlouvy nebo pracovního poměru platných ke dni převodu, jsou v důsledku převodu převedeny na nabyvatele.

[...]

3. Po převodu nabyvatel zachová pracovní podmínky sjednané v kolektivní smlouvě za stejných podmínek, jaké tato smlouva stanovila pro převodce, až do dne rozvázání kolektivní smlouvy nebo skončení její platnosti nebo do vstupu v platnost nebo nabytí účinnosti jiné kolektivní smlouvy.

Členské státy mohou omezit dobu pro zachování pracovních podmínek, avšak s výhradou, že tato doba nebude kratší než jeden rok.

4. a) Pokud členské státy nestanoví jinak, nevztahují se odstavce 1 a 3 na nároky zaměstnanců na starobní, invalidní nebo pozůstalostní důchody plynoucí ze systémů podnikového nebo mezipodnikového připojištění, existující mimo platné systémy sociálního zabezpečení v členských státech;

b) I v případě, že členské státy v souladu s písmenem a) nestanoví, že se odstavce 1 až 3 vztahují na tato práva, přijmou opatření nezbytná na ochranu zájmů zaměstnanců a osob, které v době převodu v závodě převodce již nebyly zaměstnány, pokud jde o jejich nabyté nebo nabývané nároky na starobní důchod včetně pozůstalostního důchodu plynoucí ze systému důchodového připojištění uvedeného v písmenu a).“

6 Článek 5 téže směrnice uvádí:

„1. Nestanoví-li členské státy jinak, nevztahují se články 3 a 4 na převod podniku, závodu nebo části podniku nebo závodu, pokud je převodce předmětem konkursního [úpadkového] řízení nebo obdobného úpadkového [insolvenčního] řízení, které bylo zahájeno s cílem likvidace majetku převodce a které probíhá pod dohledem příslušného orgánu veřejné moci (kterým může být správce konkurzní podstaty schválený příslušným orgánem veřejné moci).

2. Použijí-li se články 3 a 4 na převod během úpadkového řízení, které bylo zahájeno vůči převodci (je-li řízení zahájeno s cílem likvidace majetku převodce či nikoli), může členský stát za podmínky, že toto řízení probíhá pod dohledem příslušného orgánu veřejné moci (kterým může být správce konkurzní podstaty určený vnitrostátními právními předpisy), stanovit, že

a) bez ohledu na čl. 3 odst. 1 nejsou závazky převodce vyplývající z pracovní smlouvy nebo pracovního poměru, které vznikly přede dnem převodu nebo před zahájením úpadkového řízení, převedeny na nabyvatele, je-li toto řízení podle právních předpisů členského státu spojeno alespoň s takovou ochranou, jaká je poskytována v situacích uvedených ve směrnici Rady 80/987/EHS [ze dne 20. října 1980] o sbližování právních předpisů členských států týkajících se ochrany zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele [(Úř. věst. 1980, L 283, s. 23)]

[...]

4. Členské státy přijmou vhodná opatření s cílem zamezit zneužívání úpadkového řízení k tomu, aby zaměstnanci pozbyli práv vyplývajících z této směrnice.“

Směrnice 2008/94

7 Bod 3 odůvodnění směrnice 2008/94 zní:

„Je nezbytné přijmout předpisy na ochranu zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele a pro zaručení jejich minimální ochrany, především pro zaručení úhrady jejich nesplacených pohledávek, s ohledem na nezbytnost vyrovnaného hospodářského a sociálního rozvoje ve Společenství. Za tím účelem by členské státy měly zřídit instituce zajišťující úhradu nesplacených pohledávek zaměstnanců.“

8 Tato směrnice se podle svého čl. 1 odst. 1 vztahuje na pohledávky zaměstnanců vznikající z pracovních smluv nebo pracovních poměrů vůči zaměstnavatelům, kteří se nacházejí v platební neschopnosti ve smyslu čl. 2 odst. 1 uvedené směrnice.

9 Článek 2 téže směrnice v odstavci 1 uvádí:

„Pro účely této směrnice je zaměstnavatel považován za platebně neschopného, pokud bylo na základě platební neschopnosti zaměstnavatele požádáno o zahájení kolektivního řízení podle příslušných právních a správních předpisů členského státu, jehož součástí je částečné nebo úplné zabavení aktiv zaměstnavatele a jmenování likvidátora nebo osoby s podobnou funkcí, pokud orgán, který je příslušný na základě zmíněných právních a správních předpisů,

a) buď rozhodl o zahájení řízení;

b) nebo konstatoval konečné zavření podniku nebo provozovny zaměstnavatele a nedostatek volných aktiv opravňujících k zahájení řízení.“

10 Článek 2 odst. 2 první pododstavec uvedené směrnice zní:

„Tato směrnice se nedotýká vnitrostátního práva, pokud jde o definice pojmů ‚zaměstnanec‘, ‚zaměstnavatel‘, ‚odměna‘, ‚nabytá práva‘ a ‚nabývaná práva‘.“

11 Článek 8 směrnice 2008/94 stanoví:

„Členské státy zajistí, aby byla přijata nezbytná opatření na ochranu zájmů zaměstnanců a osob, které již odešly z podniku nebo provozovny zaměstnavatele ke dni vzniku platební neschopnosti zaměstnavatele, pokud jde o nabytá nebo nabývaná práva na starobní důchody, včetně pozůstalostních důchodů, na základě doplňkových zaměstnaneckých nebo mezioborových systémů sociálního zabezpečení, které stojí mimo vnitrostátní zákonné systémy sociálního zabezpečení.“

Německé právo

12 Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník), ve znění použitelném na spory v původním řízení (dále jen „BGB“), v § 613a, nadepsaném „Práva a povinnosti v případě převodu závodu“, uvádí:

„(1) Je-li převáděn závod nebo část závodu právním aktem na jiného vlastníka, přecházejí na tohoto vlastníka práva a povinnosti založené stávajícími pracovními smlouvami v okamžiku převodu. Jsou-li tato práva a povinnosti upraveny pravidly kolektivní smlouvy nebo podnikovou dohodou, stanou se nedílnou součástí pracovní smlouvy mezi novým vlastníkem a zaměstnancem [...]

[...]

(4) Propuštění zaměstnance bývalým zaměstnavatelem nebo novým vlastníkem z důvodu převodu závodu nebo jeho části je neplatné. Tím není dotčeno právo propustit zaměstnance z jiných důvodů.“

- 13 Insolvenzordnung (insolvenční řád) ze dne 5. října 1994 (BGBl. 1994 I, s. 2866), ve znění zákona ze dne 23. června 2017 (BGBl. 2017 I, s. 1693), v § 45, nadepsaném „Přepočet pohledávek“, stanoví:

„¹Pohledávky, které nejsou peněžité nebo jejichž výše je neurčitá, se uplatňují v hodnotě, kterou lze odhadnout v okamžiku zahájení insolvenčního řízení. [...]

[...]“

- 14 Ustanovení § 108 tohoto zákona, nadepsané „Zachování určitých povinností“, zní:

„(1) [...] Pracovní vztahy dlužníka nadále existují s účinky na majetkovou podstatu. [...]

[...]

(3) Druhá strana může uplatňovat nároky týkající se období předcházejícího zahájení insolvenčního řízení pouze jako věřitel v daném řízení.“

- 15 Ustanovení § 191 uvedeného zákona, nadepsané „Zohlednění pohledávek podléhajících odkládací podmínce“, uvádí:

„Pohledávka podléhající odkládací podmínce se zohledňuje ve své celkové výši v rámci částečného rozdělení. Podíl připadající na tuto pohledávku je zadržen při rozdělování.“

- 16 Ustanovení § 198 téhož zákona, nadepsané „Uložení zadržených částek“, uvádí, že insolvenční správce musí částky zadržené při konečném rozdělení uložit u příslušného orgánu.

- 17 Gesetz zur Verbesserung der betrieblichen Altersversorgung (Betriebsrentengesetz) [(zákon o zlepšení zaměstnaneckého důchodového zabezpečení (zákon o zaměstnaneckém důchodovém zabezpečení)], ze dne 19. prosince 1974 (BGBl. I, s. 3610), ve znění zákona ze dne 17. srpna 2017 (BGBl. 2017 I, s. 3214) (dále jen „zákon o zaměstnaneckém důchodovém zabezpečení“), v § 1b, nadepsaném „Ochrana nabytých nároků a vyplacení dávek zaměstnaneckého důchodového zabezpečení“, uvádí:

„(1) Zaměstnanci, kterému byly přislíbeny dávky zaměstnaneckého důchodového zabezpečení, bude zachován nárok na dávky, pokud pracovní poměr skončí před vznikem události zakládající nárok na dávky, dosáhl-li 21 let věku a příslib existoval alespoň po dobu tří let před skončením pracovního poměru (definitivně nabytý nárok). [...]

[...]“

- 18 Ustanovení § 9 zákona o zaměstnaneckém důchodovém zabezpečení stanoví:

„V případě insolvenčního řízení jsou nároky nebo nabývané nároky oprávněné osoby vůči zaměstnavateli na dávky zaměstnaneckého důchodového zabezpečení, které zakládají nárok vůči subjektu ručícímu za riziko platební neschopnosti, při zahájení řízení převedeny na tento subjekt [...]. [...] Nabývaná práva převáděná při zahájení insolvenčního řízení jsou v insolvenčním řízení uplatněna jako nepodmíněné pohledávky ve smyslu § 45 zákona o úpadku[, ve znění zákona ze dne 23. června 2017]. [...]“

19 Ustanovení § 30f tohoto zákona v odst. 1 první větě uvádí:

„Jsou-li zaměstnanci přislíbeny dávky zaměstnaneckého důchodového zabezpečení před 1. lednem 2001, použije se § 1b odst. 1 s tím, že nároky na dávky jsou zachovány, pokud pracovní poměr skončí před vznikem události zakládající nárok na dávky, zaměstnanec nejpozději ke dni skončení tohoto poměru dovršil 35 let věku a příslib vyplatit dávky existoval

1. nejméně deset let;

[...]

V takových případech jsou nároky na dávky rovněž zachovány, i když příslib existoval ještě po dobu pěti let po 1. lednu 2001 a zaměstnanec nejpozději ke dni skončení pracovního poměru dovršil 30 let věku. [...]“

Spory v původním řízení a předběžné otázky

Věc C-674/18

- 20 EM se narodil v roce 1980 a od 1. srpna 1996 byl zaměstnán u společnosti Textar GmbH. Tato společnost poskytovala svým zaměstnancům na základě celopodnikové dohody důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění. Výše starobního důchodu za každý započitatelný rok služby činí v rámci tohoto systému 0,2 až 0,55 % hrubé odměny zaměstnance k určitému dni před skončením pracovního poměru, nejvýše však – po 45 letech služby – 20,25 %.
- 21 Při převodu činností společnosti Textar přešly práva a povinnosti z pracovní smlouvy EM na TMD Friction. Dne 1. března 2009 bylo zahájeno insolvenční řízení týkající se aktiv této společnosti, avšak její činnost byla zachována.
- 22 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že v dubnu 2009 insolvenční správce převedl některé činnosti společnosti TMD Friction na subjekt, který byl následně dne 4. června 2009 sám přejmenován na TMD Friction.
- 23 Pensions-Sicherungs-Verein (záruční subjekt pro zaměstnanecké důchody, dále jen „PSV“), který je soukromoprávním subjektem zajišťujícím vyplácení zaměstnaneckých důchodů v případě platební neschopnosti zaměstnavatele v Německu, informoval EM, že tento vzhledem ke svému věku, a sice 29 let v okamžiku zahájení insolvenčního řízení, dosud nenabyl žádný definitivní nárok na starobní důchod na základě § 1b odst. 1 zákona o zaměstnaneckém důchodovém zabezpečení ve spojení s jeho § 30f odst. 1 první větou bodem 1, takže mu PSV v případě vzniku události zakládající teoreticky nárok na dávky vůči tomuto subjektu žádnou dávku nevyplatí.
- 24 EM tedy podal proti TMD Friction žalobu, kterou se domáhal, aby bylo posledně uvedené uloženo, aby mu v budoucnu, jakmile dosáhne požadovaného důchodového věku, vyplatila starobní důchod, jehož výše bude zohledňovat doby zaměstnání dosažené před zahájením insolvenčního řízení.
- 25 TMD Friction s tímto návrhem nesouhlasila a tvrdila, že v případě převodu závodu po zahájení insolvenčního řízení týkajícího se aktiv převodce již nabyvatel odpovídá pouze za část starobního důchodu, která odpovídá dobám dosaženým po zahájení uvedeného řízení.
- 26 Vzhledem k tomu, že žaloba EM byla zamítnuta v prvním stupni i v odvolacím řízení, podal EM k předkládajícímu soudu, kterým je Bundesarbeitsgericht (Spolkový pracovní soud, Německo), opravný prostředek „Revision“.

27 Za těchto podmínek se Bundesarbeitsgericht (Spolkový pracovní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Umožňuje čl. 3 odst. 4 směrnice 2001/23 v případě převodu závodu po zahájení insolvenčního řízení týkajícího se majetku převodce závodu ve vnitrostátním právu, které v zásadě stanoví použití čl. 3 odst. 1 a 3 uvedené směrnice 2001/23 i na nároky zaměstnanců na starobní, invalidní nebo pozůstalostní důchody plynoucí ze systémů podnikového nebo mezipodnikového připojištění v případě převodu závodu, omezení v tom smyslu, že nabyvatel neodpovídá za nabývané nároky, které se zakládají na dobách zaměstnání dosažených před zahájením insolvenčního řízení?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku:

Musí opatření, která jsou podle čl. 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23 nezbytná na ochranu zájmů zaměstnanců, pokud jde o jejich nabyté nebo nabývané nároky na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového nebo mezipodnikového připojištění, v případě převodu závodu po zahájení insolvenčního řízení týkajícího se majetku převodce závodu dodržovat úroveň ochrany požadovanou podle článku 8 směrnice 2008/94?

3) V případě záporné odpovědi na druhou otázku:

Je třeba čl. 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23 vykládat v tom smyslu, že opatření nezbytná na ochranu zájmů zaměstnanců, pokud jde o jejich nabyté nebo nabývané nároky na starobní důchod plynoucí ze systémů podnikového nebo mezipodnikového připojištění, byla přijata, pokud vnitrostátní právní předpisy stanoví, že

- povinnost poskytnout v budoucnu starobní důchod plynoucí z podnikového nebo mezipodnikového připojištění zaměstnanci, který je převzat v souvislosti s převodem závodu v úpadku, v zásadě přechází na nabyvatele závodu,
- nabyvatel závodu odpovídá za budoucí nároky na důchod v rozsahu, v němž se zakládají na dobách zaměstnání v závodu po zahájení insolvenčního řízení,
- subjekt ručící za riziko platební neschopnosti, zřízený podle vnitrostátních právních předpisů, není v tomto případě povinen uhradit část budoucích nároků na důchod nabytých před zahájením insolvenčního řízení a
- zaměstnanec může v rámci insolvenčního řízení vedeného proti převodci uplatnit hodnotu části svých budoucích nároků na důchod nabytých před zahájením insolvenčního řízení?

4) Pokud vnitrostátní právo stanoví použití článků 3 a 4 směrnice 2001/23 také v případě převodu závodu během insolvenčního řízení, je čl. 5 odst. 2 písm. a) uvedené směrnice použitelný na nabývané nároky zaměstnanců na důchody plynoucí ze systémů podnikového nebo mezipodnikového připojištění, které sice vznikly již před zahájením insolvenčního řízení, ale které vedou ke vzniku nároku zaměstnance na dávky teprve ve chvíli, kdy nastane událost zakládající tento nárok, tedy v době pozdější?

5) V případě kladné odpovědi na druhou nebo čtvrtou otázku:

Zahrnuje minimální úroveň ochrany, kterou musí členské státy poskytnout podle článku 8 směrnice 2008/94 [...], také povinnost zajistit nabývané nároky na dávky, které podle vnitrostátního práva nebyly v době zahájení insolvenčního řízení dosud ze zákona definitivně nabyté a které se stanou definitivně nabytými právě jen z toho důvodu, že skončení pracovního poměru nesouvisí s insolvenčním řízením?

6) V případě kladné odpovědi na pátou otázku:

Za jakých okolností lze ztráty na dávkách zaměstnaneckého důchodového zabezpečení, které bývalý zaměstnanec utrpěl z důvodu platební neschopnosti zaměstnavatele, považovat za zjevně nepřiměřené, a uložit tak členským státům povinnost zajistit proti takovým ztrátám minimální ochranu podle článku 8 směrnice 2008/94, ačkoli zaměstnanec obdrží alespoň polovinu dávek, které vyplynou z jeho nabytých nároků na důchod?

7) V případě kladné odpovědi na pátou otázku:

Je ochrana nabývaných nároků zaměstnanců na důchod, která je požadována podle čl. 3 odst. 4 písm. b) nebo čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/23 a je rovnocenná ochraně podle článku 8 směrnice 2008/94, poskytnuta také tehdy, když nevyplyvá z vnitrostátního práva, ale pouze z přímého použití článku 8 směrnice 2008/94?

8) V případě kladné odpovědi na sedmou otázku:

Má článek 8 směrnice 2008/94 přímý účinek, takže se jej může každý jednotlivý zaměstnanec dovolávat před vnitrostátním soudem i v případě, kdy sice pobírá alespoň polovinu dávek, které vyplývají z jeho nabytých nároků na důchod, ale jeho ztráty utrpěné v důsledku platební neschopnosti zaměstnavatele je nicméně nutné považovat za nepřiměřené?

9) V případě kladné odpovědi na osmou otázku:

Je soukromoprávní subjekt, který je v oblasti systémů podnikového připojištění členským státem určen – pro zaměstnavatele závazně – jako subjekt ručící za riziko platební neschopnosti, který podléhá státnímu dohledu nad finančními službami, který navíc na základě veřejného práva vybírá od zaměstnavatelů příspěvky na pojištění proti platební neschopnosti a který může jako orgán veřejné moci vytvářet podmínky pro nucený výkon rozhodnutí prostřednictvím správního aktu, orgánem veřejné moci členského státu?“

Věc C-675/18

- 28 FL se narodil v roce 1950 a od 1. října 1968 byl zaměstnán u společnosti Textar. Tato společnost poskytovala svým zaměstnancům na základě celopodnikové dohody důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění. Výše starobního důchodu za každý započitatelný rok služby činí v rámci tohoto systému 0,5 % hrubé odměny zaměstnance k určitému dni před skončením pracovního poměru, nejvýše však – po 45 letech služby – 22,5 %.
- 29 Při převodu činnosti společnosti Textar přešly práva a povinnosti z pracovní smlouvy FL na TMD Friction, která poté, co vůči ní bylo dne 1. března 2009 zahájeno insolvenční řízení, pokračovala v činnosti.
- 30 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že v dubnu 2009 insolvenční správce převedl některé činnosti společnosti TMD Friction na společnost TMD Friction EsCo, která od 22. dubna 2009 nabyla závod, ve kterém byl žalobce v původním řízení zaměstnán.
- 31 FL pobírá od 1. srpna 2015 starobní důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění ve výši 145,03 euro za měsíc od společnosti TMD Friction EsCo, jakož i 816,99 euro za měsíc od PSV. Při výpočtu tohoto důchodu PSV vycházel z hrubé měsíční odměny, kterou FL pobíral v okamžiku zahájení insolvenčního řízení, takže rozhodující bylo datum 1. března 2009.

- 32 FL podal proti TMD Friction EsCo žalobu znějící na to, aby byla posledně uvedené uložena povinnost vyplácet mu vyšší zaměstnanecký starobní důchod. FL byl toho názoru, že s ohledem na 45 let jeho služby u společnosti TMD Friction EsCo nebo jejího právního předchůdce a na skutečnost, že jeho hrubá měsíční odměna činila před skončením jeho pracovního poměru 4 940 eur, měla být částka jeho zaměstnaneckého starobního důchodu stanovena na 1 111,50 eura měsíčně. Podle FL může TMD Friction EsCo od této částky odečíst pouze dávku ve výši 816,99 eura vyplácenou ze strany PSV. FL tedy požaduje, aby mu TMD Friction EsCo vedle měsíčního důchodu ve výši 145,03 eura, který mu vyplácí, vyplácela ještě dalších 149,48 eura měsíčně.
- 33 TMD Friction EsCo předložila – stejně jako TMD Friction ve věci C-674/18 – argument, že v případě převodu závodu po zahájení insolvenčního řízení týkajícího se aktiv převodce odpovídá nabyvatel pouze za část starobního důchodu založenou na dobách dosažených po zahájení insolvenčního řízení.
- 34 Vzhledem k tomu, že návrh FL byl zamítnut v řízení v prvním stupni i v odvolacím řízení, podal FL k předkládajícímu soudu, kterým je Bundesarbeitsgericht (Spolkový pracovní soud), opravný prostředek „Revision“.
- 35 Za těchto podmínek se Bundesarbeitsgericht (Spolkový pracovní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru devět předběžných otázek, z nichž první, druhá, čtvrtá a šestá až devátá otázka mají stejné znění jako ve věci C-674/18:

„1) [...]

2) [...]

3) V případě záporné odpovědi na druhou otázku:

Je třeba čl. 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23 vykládat v tom smyslu, že opatření nezbytná na ochranu zájmů zaměstnanců, pokud jde o jejich nabyté nebo nabývané nároky na starobní důchod plynoucí ze systémů podnikového nebo mezipodnikového připojištění, byla přijata, pokud vnitrostátní právní předpisy stanoví, že

- povinnost poskytnout v budoucnu starobní důchod plynoucí z podnikového nebo mezipodnikového připojištění zaměstnanci, který je převzat v souvislosti s převodem závodu v úpadku, v zásadě přechází na nabyvatele závodu,
- nabyvatel závodu odpovídá za nabývané nároky na důchod, jejichž výše je stanovena mimo jiné podle doby zaměstnání a odměny v okamžiku vzniku události zakládající nárok na důchod, v rozsahu, v němž se zakládají na dobách zaměstnání v závodu po zahájení insolvenčního řízení,
- subjekt ručící za riziko platební neschopnosti, určený podle vnitrostátních právních předpisů, musí v tomto případě převzít odpovědnost za část budoucích nároků nabytých před zahájením insolvenčního řízení v rozsahu, v němž je její výše vypočítána na základě odměny pobírané zaměstnancem v okamžiku zahájení insolvenčního řízení a
- nabyvatel ani subjekt ručící za riziko platební neschopnosti neodpovídají za zvýšení nabývaných nároků na dávky, k němuž sice došlo na základě zvýšení odměny po zahájení insolvenčního řízení, avšak v souvislosti s dobami zaměstnání dosaženými před tímto okamžikem,
- zaměstnanec může tento rozdíl v hodnotě svých nabývaných nároků uplatnit v rámci insolvenčního řízení převodce?

4) [...]

5) V případě kladné odpovědi na druhou nebo čtvrtou otázku:

Zahrnuje minimální úroveň ochrany, kterou musí členské státy poskytnout podle článku 8 směrnice 2008/94 [...], také část nároků na důchod nabytých do okamžiku zahájení insolvenčního řízení, které vznikly jen z toho důvodu, že skončení pracovního poměru nesouvisí s insolvenčním řízením?

6) [...]

7) [...]

8) [...]

9) [...]“

36 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 23. listopadu 2018 byly věci C-674/18 a C-675/18 spojeny pro účely písemné i ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku.

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

37 Obě věci v původním řízení se týkají převodů závodu, které byly uskutečněny insolvenčním správcem po zahájení insolvenčního řízení a v rámci kterých byly pracovní smlouvy i závazky plynoucí ze systému podnikového připojištění, použitelného na základě celopodnikové dohody, převedeny na nabyvatele. Zaměstnanci dotčení v původním řízení podali proti těmto nabyvatelům žaloby a tvrdili, že tito nabyvatelé jsou povinni uspokojit rovněž jejich nároky na starobní důchod z titulu dob zaměstnání dosažených před zahájením insolvenčního řízení, jelikož podle vnitrostátního práva PSV neodpovídá za tyto nároky nebo za ně odpovídá pouze v omezené míře.

38 Podle vysvětlení předkládajícího soudu na nabyvatele v německém právu v souladu s § 613a BGB v zásadě přecházejí práva a povinnosti vyplývající z pracovních poměrů existujících v okamžiku převodu závodu, včetně případu, kdy k tomuto převodu dojde po zahájení insolvenčního řízení. Na nabyvatele přecházejí povinnosti, které vyplývají z budoucích plateb starobního důchodu plynoucího ze systému podnikového připojištění. Z tohoto důvodu je třeba při výpočtu takového důchodu zohlednit i počet let, které dotčený zaměstnanec již odpracoval u převodce nebo jeho právních předchůdců.

39 Podle výkladu vnitrostátního práva, který provedl předkládající soud v rozsudku ze dne 17. ledna 1980, však v případě převodu závodu po zahájení insolvenčního řízení není v souladu se zásadou rovnosti věřitelů umožněno, aby převedení zaměstnanci mohli uplatnit svou pohledávku u nového solventního dlužníka a byli tak neoprávněně zvýhodněni oproti ostatním věřitelům, zejména oproti zaměstnancům, jejichž pracovní poměr skončil. V případě takového převodu závodu tak nabyvatel neodpovídá za nabyté nároky ani za nabývané nároky na dávky, pro které již zaměstnanec požadovanou dobu zaměstnání získal před zahájením insolvenčního řízení. V případě dávek plynoucích ze systému podnikového připojištění je totiž odpovědnost nabyvatele omezena na část nabytou zaměstnancem díky jeho službě v závodu po zahájení insolvenčního řízení.

40 Jak uvádí předkládající soud, pro účely výpočtu výše starobního důchodu plynoucího ze systému podnikového připojištění, který musí nabyvatel vyplácet zaměstnanci v případě vzniku události zakládající nárok na důchod, musí být tedy tento starobní důchod určen nejprve na základě ustanovení uvedeného důchodového systému podle celkového počtu let odpracovaných zaměstnancem

během pracovního poměru a případně hrubé odměny zaměstnance před skončením pracovního poměru, který je rozhodující. Poté je třeba takto vypočítanou částku rozdělit mezi část odpovídající dobám odpracovaným v rámci pracovního poměru před zahájením insolvenčního řízení a část odpovídající dobám dosaženým po zahájení uvedeného insolvenčního řízení.

- 41 Kromě toho je třeba zdůraznit, že PSV je povinen zasáhnout stran části nároků na důchod, které zaměstnanci, jež byli převzati nabyvatelem, nabyli během dob, kdy byli zaměstnání převádějícím závodem před zahájením insolvenčního řízení, pouze tehdy, pokud se tito zaměstnanci mohou stejně jako FL domáhat nároků definitivně nabytých k tomuto datu. Mimo jiné i v takovém případě a na rozdíl od předpokládané částky použité při výpočtu podílu nabyvatele by výše dávek vyplácených PSV byla vypočítána na základě hrubé měsíční odměny zaměstnance ke dni zahájení insolvenčního řízení.
- 42 V důsledku toho by mohl vyvstat rozdíl, který předkládající soud v projednávaném případě odhaduje na 142,22 eura měsíčně, mezi součtem částek skutečně vyplacených PSV a nabyvatelem na jedné straně a celkovou předpokládanou částkou důchodu, na kterou by měl FL za normálních podmínek nárok, na straně druhé. Takový zaměstnanec by nicméně mohl přihlásit svou pohledávku mezi pasiva majetkové podstaty do výše této částky (věc C-675/18).
- 43 Pokud jde o takového zaměstnance, jakým je EM (věc C-674/18), který k okamžiku zahájení insolvenčního řízení dosud nenabyl definitivní nároky na důchod, PSV by nezasáhl, avšak dotyčný by mohl přihlásit svou pohledávku mezi pasiva majetkové podstaty do výše těchto nároků.
- 44 Je třeba připomenout, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska je na Soudním dvoru, aby případně přeformuloval otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 28. května 2020, World Comm Trading Gfz, C-684/18, EU:C:2020:403, bod 26 a citovaná judikatura).
- 45 V projednávaném případě je třeba předběžné otázky v každé ze spojených věcí chápat v tom smyslu, že předkládající soud se nejprve zabývá slučitelností vnitrostátní právní úpravy dotčené v těchto věcech a praxe vnitrostátních soudů se směrnicemi 2001/23 a 2008/94, dále otázkou, zda takové ztráty, jaké utrpěli EM a FL, musí být považovány za zjevně nepřiměřené z hlediska článku 8 směrnice 2008/94, a nakonec přímým účinkem, který může mít toto ustanovení, jakož i jeho použitelností na takový soukromoprávní subjekt ručící za riziko platební neschopnosti zaměstnavatelů v oblasti zaměstnaneckého důchodu, jako je PSV.
- 46 Je třeba uvést, že žalobci v původním řízení vyjadřují před Soudním dvorem pochybnosti o tom, zda ve věcech, které jsou předmětem sporů v původních řízeních, nebylo insolvenční řízení týkající se převodce zahájeno s cílem umožnit převod závodu takovým způsobem, aby zátěž, kterou nesou nabyvatelé z titulu nároků nabytých těmito žalobci v jejich systému podnikového připojištění, mohla být snížena. V projednávaném případě však předkládající soud ve svých žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce nikde neuvádí, že by insolvenční řízení proti převodci bylo zahájeno podvodným nebo zneužívajícím způsobem.

K první, druhé a čtvrté otázce v každé ze spojených věcí

- 47 Podstatou první, druhé a čtvrté otázky předkládajícího soudu v každé ze spojených věcí je, zda směrnice 2001/23, zejména s ohledem na její čl. 3 odst. 1 a 4 a čl. 5 odst. 2 písm. a), musí být vykládána v tom smyslu, že v případě převodu závodu nacházejícího se v insolvenčním řízení, který provádí jeho insolvenční správce, brání vnitrostátní právní úpravě, jak je vykládána vnitrostátní judikaturou, která stanoví, že v případě, že po zahájení insolvenčního řízení vznikne událost zakládající

nárok na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění, nabyvatel neodpovídá za nabývané nároky zaměstnance na tento starobní důchod založené na dobách zaměstnání předcházejících zahájení insolvenčního řízení.

- 48 Za účelem odpovědi na tyto otázky je třeba připomenout, že cílem směrnice 2001/23, jak vyplývá z jejího článku 3 ve světle bodu 3 jejího odůvodnění, je chránit zaměstnance zajištěním zachování jejich práv pro případ změny zaměstnavatele tím, že jim umožňuje pokračovat v zaměstnání u nového zaměstnavatele za stejných podmínek, jaké byly sjednány s převodcem. Cílem této směrnice je v co největším možném rozsahu zaručit pokračování pracovních smluv nebo pracovních poměrů s nabyvatelem bez změny, aby bylo zabráněno tomu, že dotčení zaměstnanci budou mít méně příznivé postavení pouze v důsledku převodu (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 28. ledna 2015, *Gimnasio Deportivo San Andrés*, C-688/13, EU:C:2015:46, bod 34, a rozsudek ze dne 16. května 2019, *Plessers*, C-509/17, EU:C:2019:424, bod 52 a citovaná judikatura).
- 49 Jak však vyplývá z bodů 4 a 6 odůvodnění uvedené směrnice, s přihlédnutím k rozdílům existujícím v členských státech, pokud jde o rozsah ochrany v této oblasti, má tatáž směrnice za cíl zmírnění těchto rozdílů prostřednictvím sblížení vnitrostátních právních předpisů, aniž stanoví plnou harmonizaci v této oblasti (usnesení ze dne 28. ledna 2015, *Gimnasio Deportivo San Andrés*, C-688/13, EU:C:2015:46, bod 35 a citovaná judikatura).
- 50 Mimoto, i když je v souladu s cílem směrnice 2001/23 namíste chránit zájmy zaměstnanců dotčených převodem, nelze však nezohlednit zájmy nabyvatele. Cílem této směrnice není pouze chránit při převodu závodů práva zaměstnanců; tato směrnice usiluje o zajištění spravedlivé rovnováhy mezi zájmy zaměstnanců na jedné straně a zájmy nabyvatele na straně druhé (rozsudek ze dne 26. března 2020, *ISS Facility Services*, C-344/18, EU:C:2020:239, bod 26).
- 51 V tomto ohledu je však třeba upřesnit, že pravidla směrnice 2001/23 musí být považována za kogentní v tom smyslu, že členským státům není dovoleno odchýlit se od nich způsobem, který by byl nevýhodný pro zaměstnance s výhradou výjimek stanovených touto samotnou směrnicí (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 28. ledna 2015, *Gimnasio Deportivo San Andrés*, C-688/13, EU:C:2015:46, bod 39 a citovaná judikatura).
- 52 Článek 3 odst. 1 první pododstavec uvedené směrnice stanoví zásadu, podle níž jsou práva a povinnosti, které pro převodce vyplývají z pracovní smlouvy nebo pracovního poměru platných ke dni převodu, převedeny na nabyvatele.
- 53 Avšak zaprvé z čl. 3 odst. 4 písm. a) směrnice 2001/23 vyplývá, že pokud členské státy nestanoví jinak, nevztahují se odstavce 1 a 3 téhož článku na nároky zaměstnanců na starobní, invalidní nebo pozůstalostní důchody plynoucí ze systémů podnikového nebo mezipodnikového připojištění, existující mimo platné systémy sociálního zabezpečení v členských státech.
- 54 Dále je třeba uvést, že podle čl. 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23 i v případě, že členské státy nestanoví, že se odstavce 1 a 3 tohoto článku vztahují na práva uvedená v předchozím bodě tohoto rozsudku, musí přijmout opatření nezbytná na ochranu zájmů zaměstnanců – včetně těch, kteří v době převodu v závodě převodce již nebyli zaměstnání – pokud jde o jejich nabyté nebo nabývané nároky na starobní důchod a pozůstalostní důchod plynoucí ze systému důchodového připojištění uvedeného v čl. 3 odst. 4 písm. a) této směrnice (usnesení ze dne 28. ledna 2015, *Gimnasio Deportivo San Andrés*, C-688/13, EU:C:2015:46, bod 44 a citovaná judikatura).
- 55 Zadruhé čl. 5 odst. 1 směrnice 2001/23 uvádí, že nestanoví-li členské státy jinak, nevztahují se její články 3 a 4 na převod závodu, pokud je převodce předmětem úpadkového řízení nebo obdobného insolvenčního řízení, které bylo zahájeno s cílem likvidace majetku převodce a které probíhá pod dohledem příslušného orgánu veřejné moci.

- 56 Mimoto čl. 5 odst. 2 směrnice 2001/23 upřesňuje, že použijí-li se její články 3 a 4 na takový převod závodu, ať již bylo insolvenční řízení zahájeno s cílem likvidace majetku převodce či nikoli, může členský stát za určitých podmínek neuplatnit některé záruky uvedené v těchto člancích 3 a 4.
- 57 Odchylně od čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice tak tento členský stát může podle čl. 5 odst. 2 písm. a) této směrnice stanovit, že závazky převodce vyplývající z pracovní smlouvy nebo pracovního poměru, které vznikly přede dnem převodu nebo před zahájením insolvenčního řízení, se nepřevedou na nabyvatele, zajišťuje-li toto řízení podle právní úpravy uvedeného členského státu alespoň takovou ochranu, jaká je zaručena směrnicí 80/987.
- 58 Je třeba poznamenat, že z informací poskytnutých předkládajícím soudem vyplývá, že podle § 613a BGB na nabyvatele v případě převodu závodu přecházejí práva a povinnosti vyplývající z pracovních poměrů existujících v okamžiku převodu a že tento článek výslovně nestanoví, že některé druhy práva nejsou převáděny, ani že je třeba odlišit různé okolnosti, za kterých k takovým převodům dochází. Německý zákonodárce tedy v souladu s možností poskytnutou směrnicí 2001/23 zamýšlel v zásadě uplatnit čl. 3 odst. 1 této směrnice na nároky zaměstnanců na důchody plynoucí ze systému podnikového připojištění, a to i v případě, že k převodu dojde během insolvenčního řízení zahájeného vůči převodci.
- 59 Je tudíž třeba určit, zda v rámci principiálního použití článku 3 uvedené směrnice je nicméně na základě odchylek uvedených v téže směrnici možné, aby bylo stanoveno, že nabyvatel neodpovídá za nabývané nároky zaměstnance na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění, které se zakládají na dobách zaměstnání předcházejících zahájení insolvenčního řízení.
- 60 Pokud jde nejprve o čl. 5 odst. 1 směrnice 2001/23, Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že za účelem určení, zda se na převod závodu vztahuje tato výjimka, je třeba se ujistit, zda takový převod splňuje tři kumulativní podmínky stanovené tímto ustanovením, a sice že převodce je předmětem úpadkového řízení nebo obdobného insolvenčního řízení, toto řízení je zahájeno s cílem likvidace majetku převodce a probíhá pod dohledem příslušného orgánu veřejné moci (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. května 2019, Plessers, C-509/17, EU:C:2019:424, bod 40 a citovaná judikatura).
- 61 Soudní dvůr zejména rozhodl, že čl. 5 odst. 1 této směrnice vyžaduje, aby bylo úpadkové řízení nebo obdobné insolvenční řízení zahájeno s cílem likvidace majetku převodce, a že řízení, jehož cílem je pokračování v činnosti dotčeného závodu, tuto podmínku nesplňuje (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. června 2017, Federatie Nederlandse Vakvereniging a další, C-126/16, EU:C:2017:489, bod 47 a citovaná judikatura).
- 62 V důsledku toho taková řízení, o jaká se jedná ve věcech v původních řízeních a jejichž cílem není likvidace aktiv převodce, ale zachování jeho činností po jejich převodu, nepředstavují řízení zahájené s cílem likvidace majetku převodce ve smyslu čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. června 2017, Federatie Nederlandse Vakvereniging a další, C-126/16, EU:C:2017:489, body 51 a 52).
- 63 Pokud jde dále o čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/23, je třeba konstatovat, že na základě vnitrostátní právní úpravy dotčené v původním řízení, jak je vykládána vnitrostátní judikaturou, platí, že pokud nároky na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění byly již nabývány před zahájením insolvenčního řízení, bude starobní důchod přiznán jen tehdy, nastane-li po zahájení tohoto řízení událost zakládající nárok na důchod.
- 64 Nelze tedy mít za to, že se tato vnitrostátní právní úprava, jak je vykládána vnitrostátní judikaturou, týká závazků převodce před datem převodu nebo před zahájením insolvenčního řízení, aniž by byl zpochybněn, jak poznamenal generální advokát v bodě 85 svého stanoviska, striktní výklad, který se musí uplatnit v případě této výjimky.

- 65 Z toho plyne, že výjimky konkrétně stanovené v článku 5 směrnice 2001/23 se nemohou vztahovat na vnitrostátní právní úpravu dotčenou v původním řízení, jak je vykládána vnitrostátní judikaturou.
- 66 Takový závěr však nevylučuje, že by se na tuto právní úpravu mohly vztahovat výjimky stanovené v čl. 3 odst. 4 směrnice 2001/23. Je totiž třeba uvést, že předpokladem uplatnění čl. 5 odst. 2 písm. a) uvedené směrnice, který se týká takového převodu, o jaký se jedná ve věcech v původních řízeních, je uplatnění článků 3 a 4 téže směrnice (rozsudek ze dne 11. června 2009, Komise v. Itálie, C-561/07, EU:C:2009:363, bod 41).
- 67 V tomto ohledu z bodu 58 tohoto rozsudku vyplývá, že na základě vnitrostátní právní úpravy dotčené v původním řízení, jak je vykládána vnitrostátní judikaturou, byla na nabyvatele částečně převedena povinnost uspokojit nároky zaměstnanců na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění.
- 68 Jak přitom zdůraznila Komise, vzhledem k tomu, že čl. 3 odst. 4 směrnice 2001/23 umožňuje členským státům uložit jak úplný převod takové povinnosti na nabyvatele, tak stanovit úplnou absenci jejího převodu, nelze toto ustanovení vykládat tak, že v zásadě zakazuje, aby vnitrostátní první úprava stanovila její částečný převod.
- 69 Je totiž třeba poznamenat, jak bylo připomenuto v bodech 49 a 50 tohoto rozsudku, že tato směrnice nestanoví úplnou harmonizaci a jejím cílem je zajistit spravedlivou rovnováhu mezi zájmy zaměstnanců a zájmy nabyvatele.
- 70 V takovém případě je třeba mít za to, že členský stát „stanoví jinak“ ve smyslu části věty čl. 3 odst. 4 písm. a) této směrnice pouze u části nároků zaměstnanců na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění, které musí být převedeny na nabyvatele, a že povinnost přijmout opatření nezbytná na ochranu zájmů zaměstnanců má tento členský stát na základě čl. 3 odst. 4 písm. b) této směrnice jak u části těchto nároků, které jsou převedeny na nabyvatele, tak u části těchto nároků, které lze uplatnit jen vůči převodci, a to případně v insolvenčním řízení zahájeném vůči němu, jako je tomu ve sporech v původních řízeních.
- 71 Z toho plyne, že členské státy mohou při využívání svého prostoru pro uvážení stanovit, že i když na nabyvatele přecházejí práva a povinnosti plynoucí z pracovních poměrů existujících v okamžiku převodu, tento nabyvatel odpovídá jen za nabývané nároky zaměstnance na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění, které se zakládají na dobách zaměstnání po zahájení insolvenčního řízení, pokud takový členský stát přijme nezbytná opatření na ochranu zájmů zaměstnanců v souladu s čl. 3 odst. 4 písm. b) uvedené směrnice.
- 72 Takový výklad totiž v zásadě umožňuje zajistit spravedlivou rovnováhu mezi ochranou zájmů zaměstnanců a ochranou zájmů nabyvatelů v případě převodu závodu po zahájení insolvenčního řízení, jelikož zaručuje, že zaměstnancům jsou jejich nároky na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění zachovány, přičemž stanoví omezení odpovědnosti nabyvatelů, které může usnadnit převody závodů, které jsou předmětem insolvenčního řízení.
- 73 V tomto ohledu je třeba dále uvést, že čl. 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23 má v podstatě stejné znění jako článek 8 směrnice 80/987, jehož znění je totožné se zněním článku 8 směrnice 2008/94, která kodifikovala směrnici 80/987. Článek 5 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/23, který se týká převodů závodu v případě insolvenčního řízení, mimoto výslovně vyžaduje alespoň takovou ochranu, jaká je poskytována v situacích uvedených ve směrnici 80/987. Z toho plyne, že opatření nezbytná na ochranu zájmů zaměstnanců, která musí přijmout členské státy na základě čl. 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23, musí být chápána tak, že v každém případě zahrnují opatření, která stanoví směrnice 2008/94 a jejichž cílem je kompenzace platební neschopnosti jejich zaměstnavatele, ať již je jím nabyvatel nebo stejně jako v projednávaném případě převodce.

- 74 Z toho vyplývá, že v případě převodu závodu po zahájení insolvenčního řízení musí být ochrana zaměstnanců, pokud jde o jejich nabyté nebo nabývané nároky na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového nebo mezipodnikového připojištění ve smyslu čl. 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23, alespoň na úrovni ochrany požadované článkem 8 směrnice 2008/94.
- 75 S ohledem na výše uvedené je třeba na první, druhou a čtvrtou otázku v každé ze spojených věcí odpovědět, že směrnice 2001/23, zejména s ohledem na její čl. 3 odst. 1 a 4 a čl. 5 odst. 2 písm. a), musí být vykládána v tom smyslu, že v případě převodu závodu nacházejícího se v insolvenčním řízení, který provádí jeho insolvenční správce, nebrání vnitrostátní právní úpravě, jak je vykládána vnitrostátní judikaturou, která stanoví, že v případě, že po zahájení insolvenčního řízení vznikne událost zakládající nárok na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění, nabyvatel neodpovídá za nabývané nároky zaměstnance na tento starobní důchod založené na dobách zaměstnání předcházejících zahájení insolvenčního řízení, pokud stran části částky, za kterou nabyvatel neodpovídá, poskytují opatření přijatá na ochranu zájmů zaměstnanců úroveň ochrany, která je přinejmenším rovnocenná úrovni ochrany požadované článkem 8 směrnice 2008/94.

K třetí, páté a šesté otázce v každé ze spojených věcí

- 76 Podstatou třetí, páté a šesté otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda čl. 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23, ve spojení s článkem 8 směrnice 2008/94, musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, jak je vykládána judikaturou, která pro případ, že nastane událost zakládající nárok na starobní důchody plynoucí ze systému podnikového připojištění po zahájení insolvenčního řízení, během kterého je uskutečněn převod závodu, a pokud jde o část těchto důchodů, které nemá vyplácet nabyvatel, stanoví, že subjekt ručící za riziko platební neschopnosti určený v souladu s vnitrostátním právem není povinen zasáhnout, pokud nabývané nároky na starobní důchody již nebyly definitivní v okamžiku zahájení tohoto insolvenčního řízení, a že pro účely určení částky týkající se části těchto důchodů, za kterou je odpovědný uvedený subjekt, je tato částka vypočítána na základě měsíční hrubé odměny, kterou pobíral dotyčný zaměstnanec v okamžiku zahájení uvedeného řízení.
- 77 V tomto ohledu je třeba zaprvé připomenout, že jak vyplývá z bodu 75 tohoto rozsudku, záruka, kterou musí dotyčný členský stát poskytnout za část částky starobního důchodu plynoucího ze systému podnikového připojištění, která nepřísluší nabyvateli, musí poskytovat úroveň ochrany, která je přinejmenším rovnocenná úrovni ochrany požadované článkem 8 směrnice 2008/94.
- 78 V tomto kontextu mají členské státy v rámci provádění článku 8 směrnice 2008/94 široký prostor pro uvážení při určení jak mechanismu, tak úrovně ochrany nároků nabytých zaměstnanci na starobní důchody plynoucí ze systému důchodového připojištění. Vzhledem k tomu, že toto ustanovení nelze vykládat tak, že vyžaduje zajištění těchto nároků v plném rozsahu, nebrání tomu, aby členské státy omezily při sledování legitimních hospodářských a sociálních cílů, a zejména v souladu se zásadou proporcionality, nároky nabyté zaměstnanci v případě platební neschopnosti jejich zaměstnavatele. Členské státy jsou tedy v souladu s cílem sledovaným touto směrnicí povinny zaručit zaměstnancům minimální ochranu požadovanou v článku 8 uvedené směrnice (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, Pensions-Sicherungs-Verein, C-168/18, EU:C:2019:1128, body 38 až 40 a citovaná judikatura).
- 79 Pokud jde o minimální ochranu požadovanou článkem 8 směrnice 2008/94, Soudní dvůr již rozhodl, že řádné provedení tohoto ustanovení vyžaduje, aby bývalý zaměstnanec obdržel v případě platební neschopnosti svého zaměstnavatele alespoň polovinu dávek ve stáří vyplývajících z důchodových nároků nabytých v systému podnikového připojištění, a že toto ustanovení ukládá členským státům povinnost zaručit v tomto případě každému bývalému zaměstnanci náhradu odpovídající alespoň

polovině hodnoty jeho nároků nabytých v rámci takového systému (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, Pensions-Sicherungs-Verein, C-168/18, EU:C:2019:1128, body 41, 51 a 52 a citovaná judikatura).

- 80 Stejně tak tato minimální ochrana brání zjevně nepřiměřenému snížení dávek zaměstnaneckého důchodového zabezpečení zaměstnance, kterým je vážně dotčena schopnost dotčené osoby pokrýt své potřeby. Tak by tomu bylo v případě snížení dávek ve stáří u bývalého zaměstnance, který již žije nebo by musel žít z důvodu tohoto snížení pod hranicí rizika chudoby stanovenou Statistickým úřadem Evropské unie (Eurostat) pro daný členský stát. Uvedená minimální ochrana tedy vyžaduje, aby členský stát zaručil bývalému zaměstnanci, jehož dávky ve stáří byly takto sníženy, náhradu ve výši, která aniž nutně pokrývá všechny vzniklé ztráty, bude moci napravit jejich zjevnou nepřiměřenost (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, Pensions-Sicherungs-Verein, C-168/18, EU:C:2019:1128, body 44 a 45).
- 81 Dále je třeba dodat, že účelem článku 8 směrnice 2008/94 je zaručit ochranu dlouhodobých zájmů zaměstnanců, neboť takovéto zájmy, pokud jde o nabytá nebo nabývaná práva, se v zásadě vztahují na celou dobu trvání důchodu (rozsudek ze dne 24. listopadu 2016, Webb-Sämann, C-454/15, EU:C:2016:891, bod 27).
- 82 Zadruhé je třeba uvést, že v případě převodu závodu po zahájení insolvenčního řízení vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení stanoví, že na nabyvatele přecházejí práva a povinnosti vyplývající z pracovních poměrů existujících v okamžiku převodu, takže pokud jde takový systém podnikového připojištění, jako je systém dotčený v původním řízení, pro účely výpočtu výše starobních důchodů při vzniku události, která na ně zakládá nárok, je třeba vycházet z veškerých dob zaměstnání dosažených zaměstnancem během pracovního poměru, včetně dob zaměstnání dosažených u převodce, jakož i z hrubé odměny zaměstnance před skončením pracovního poměru.
- 83 Jak mimoto vyplývá z informací poskytnutých předkládajícím soudem, které jsou připomenuty v bodech 20 a 28 tohoto rozsudku, v souladu se systémem podnikového připojištění dotčeným v původním řízení výše starobního důchodu za každý započitatelný rok služby odpovídá určitému procentnímu podílu hrubé odměny zaměstnance v okamžiku vzniku události zakládající nárok na tyto dávky, avšak nesmí překročit určitý procentní podíl po 45 letech služby.
- 84 Z toho plyne, že právní úprava dotčená v původních řízeních dodržuje záruku, která plyne z článku 8 směrnice 2008/94, je uvedena v bodě 79 tohoto rozsudku a spočívá v tom, že je zaměstnanci zajištěna alespoň polovina dávek ve stáří plynoucích z nároků na důchod nabytých v rámci systému podnikového připojištění, pouze tehdy, pokud je bývalému zaměstnanci zajištěno, že obdrží polovinu částek, které má obdržet na základě mechanismu výpočtu zavedeného vnitrostátní právní úpravou a připomenutého v bodech 82 a 83 tohoto rozsudku.
- 85 Konkrétně článek 8 směrnice 2008/94 nelze v takovém případě, jako je případ dotčený v původních řízeních, vykládat v tom smyslu, že výše dávky, z níž alespoň 50 % musí být přiznáno bývalému zaměstnanci, může být vypočítána, aniž jsou za tímto účelem náležitě zohledněny doby zaměstnání dosažené u převodce, během kterých byly nabyty nároky na dávky ve stáří, a hrubá odměna zaměstnance v okamžiku vzniku takových nároků.
- 86 Kromě toho výpočet, který by nezohledňoval doby zaměstnání a hrubou odměnu uvedené v předchozím bodě, by neumožňoval určit, zda je třeba v souladu s požadavkem vyplývajícím z tohoto článku 8, který je připomenut v bodě 80 tohoto rozsudku, napravit následky snížení těchto dávek u bývalého zaměstnance, který již žije nebo by v důsledku tohoto snížení musel žít pod hranicí rizika chudoby stanovenou pro dotčený členský stát.

- 87 V tomto ohledu je třeba odmítnout argument německé vlády, že vzhledem k tomu, že německé znění článku 8 směrnice 2008/94 používá syntaktickou dvojici „*ihrer erworbenen Rechte oder Anwartschaftsrechte*“ a že výraz „*erworbene Anwartschaftsrechte*“ lze přeložit doslovně výrazem „nabytá nabývaná práva“, týká se toto ustanovení pouze nabývaných práv, která jsou podle vnitrostátních ustanovení nabytá, to znamená definitivní.
- 88 Je totiž třeba poznamenat, že – jak uvádí žalobce v původním řízení ve věci C-674/18 – jiná jazyková znění tohoto ustanovení, jako je znění ve španělském, francouzském nebo italském jazyce, se týkají pouze „nabytých práv a nabývaných práv“, aniž je požadováno, aby posledně uvedená práva byla rovněž definitivní.
- 89 Je přitom třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora nezbytnost jednotného výkladu ustanovení unijního práva v případě rozdílů mezi různými jazykovými verzemi tohoto ustanovení vyžaduje, aby bylo dotčené ustanovení vykládáno v závislosti na kontextu a účelu právní úpravy, jejíž je součástí (rozsudek ze dne 23. listopadu 2016, Bayer CropScience a Stichting De Bijenstichting, C-442/14, EU:C:2016:890, bod 84 a citovaná judikatura).
- 90 Je pravda, že čl. 2 odst. 2 první pododstavec směrnice 2008/94 stanoví, že tato směrnice se nedotýká vnitrostátního práva, pokud jde o definice mimo jiné pojmů „nabytá práva“ a „nabývaná práva“.
- 91 Tato směrnice tedy nebrání tomu, aby členský stát odlišoval v rámci nabývaných práv ta, která mají definitivní povahu. Takový prostor pro uvážení přiznaný členským státům však nemůže vést k tomu, aby byl přehlížen užitečný účinek ustanovení uvedené směrnice, zejména jejího článku 8. Tak by tomu přitom bylo tehdy, kdyby členský stát mohl stanovit, že se na některé kategorie nabývaných práv ve smyslu jeho vnitrostátního práva nevztahuje povinnost minimální ochrany, která je stanovena v čl. 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23, vykládaném ve světle článku 8 směrnice 2008/94, pro všechna nabývaná práva.
- 92 V konečném důsledku je na předkládajícím soudu, aby s ohledem na zásady uvedené v předchozích bodech tohoto rozsudku ověřil, zda ve sporech v původních řízeních byla porušena povinnost zajistit minimální ochranu zaměstnance, který pobírá dávky plynoucí ze systému podnikového připojištění.
- 93 S ohledem na výše uvedené je třeba na třetí, pátou a šestou otázku v každé ze spojených věcí odpovědět, že čl. 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23, ve spojení s článkem 8 směrnice 2008/94, musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, jak je vykládána judikaturou, která pro případ, že nastane událost zakládající nárok na starobní důchody plynoucí ze systému podnikového připojištění po zahájení insolvenčního řízení, během kterého je uskutečněn převod závodu, a pokud jde o část těchto důchodů, které nemá vyplácet nabyvatel, stanoví, že subjekt ručící za riziko platební neschopnosti určený v souladu s vnitrostátním právem není povinen zasáhnout, pokud nabývané nároky na starobní důchody nebyly již definitivní v okamžiku zahájení tohoto insolvenčního řízení, a že pro účely určení částky týkající se části těchto důchodů, za kterou je odpovědný uvedený subjekt, je tato částka vypočítána na základě měsíční hrubé odměny, kterou pobíral dotýčný zaměstnanec v okamžiku zahájení uvedeného řízení, pokud z toho plyne, že zaměstnanci jsou zbaveni minimální ochrany, kterou zaručuje toto ustanovení, což musí ověřit předkládající soud.

K sedmé až deváté otázce v každé ze spojených věcí

- 94 Podstatou sedmé až deváté otázky předkládajícího soudu v každé ze spojených věcí je, zda článek 8 směrnice 2008/94 má v rozsahu, v němž stanoví minimální ochranu nabytých nebo nabývaných práv zaměstnanců na starobní důchody, přímý účinek, který dotýčná osoba může uplatňovat vůči soukromoprávnímu záručnímu subjektu, který je pověřen výběrem povinných příspěvků od zaměstnavatelů a může za tímto účelem přistoupit k nucenému výkonu, přičemž podléhá obezřetnostnímu dohledu vykonávanému veřejným orgánem dotýčného členského státu.

- 95 Soudní dvůr již v rozsudku ze dne 19. prosince 2019, Pensions-Sicherungs-Verein (C-168/18, EU:C:2019:1128), odpověděl na otázku, zda článek 8 směrnice 2008/94 může mít přímý účinek, takže je možné se jej dovolávat vůči soukromoprávnímu subjektu, který byl dotýcným členským státem určen jako subjekt ručící za riziko platební neschopnosti zaměstnavatelů v oblasti zaměstnaneckého důchodového zabezpečení. V bodech 52 až 57 uvedeného rozsudku Soudní dvůr na danou otázku odpověděl v podstatě kladně, pokud s ohledem na povinnost ručení, která je na tento subjekt kladena, a na podmínky, za kterých ji plní, lze uvedený subjekt postavit na roveň státu a pokud se tato povinnost skutečně vztahuje na typy starobních důchodů, pro které je minimální ochrana stanovená v tomto článku 8 požadována.
- 96 S ohledem na výše uvedené je třeba na sedmou až devátou otázku v každé ze spojených věcí odpovědět, že článek 8 směrnice 2008/94 může mít v rozsahu, v němž stanoví minimální ochranu nabytých nebo nabývaných práv zaměstnanců na starobní důchody, přímý účinek, takže může být uplatněn vůči soukromoprávnímu subjektu, který je dotýcným členským státem určen jako subjekt ručící za riziko platební neschopnosti zaměstnavatelů v oblasti zaměstnaneckého důchodového zabezpečení, pokud s ohledem na povinnost ručení, která je na tento subjekt kladena, a na podmínky, za kterých ji plní, lze uvedený subjekt postavit na roveň státu a pokud se tato povinnost skutečně vztahuje na typy starobních důchodů, pro které je minimální ochrana stanovená v tomto článku 8 požadována, což musí určit předkládající soud.

K nákladům řízení

- 97 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

- 1) Směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů, zejména s ohledem na její čl. 3 odst. 1 a 4 a čl. 5 odst. 2 písm. a), musí být vykládána v tom smyslu, že v případě převodu závodu nacházejícího se v insolvenčním řízení, který provádí jeho insolvenční správce, nebrání vnitrostátní právní úpravě, jak je vykládána vnitrostátní judikaturou, která stanoví, že v případě, že po zahájení insolvenčního řízení vznikne událost zakládající nárok na starobní důchod plynoucí ze systému podnikového připojištění, nabyvatel neodpovídá za nabývané nároky zaměstnance na tento starobní důchod založené na dobách zaměstnání předcházejících zahájení insolvenčního řízení, pokud stran části částky, za kterou nabyvatel neodpovídá, poskytují opatření přijatá na ochranu zájmů zaměstnanců úroveň ochrany, která je přinejmenším rovnocenná úrovni ochrany požadované článkem 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele.
- 2) Článek 3 odst. 4 písm. b) směrnice 2001/23, ve spojení s článkem 8 směrnice 2008/94, musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, jak je vykládána judikaturou, která pro případ, že nastane událost zakládající nárok na starobní důchody plynoucí ze systému podnikového připojištění po zahájení insolvenčního řízení, během kterého je uskutečněn převod závodu, a pokud jde o část těchto důchodů, které nemá vyplácet nabyvatel, stanoví, že subjekt ručící za riziko platební neschopnosti určený v souladu s vnitrostátním právem není povinen zasáhnout, pokud nabývané nároky na starobní důchody již nebyly definitivní v okamžiku zahájení tohoto insolvenčního řízení, a že pro účely určení částky týkající se části těchto důchodů, za kterou je odpovědný uvedený subjekt, je tato částka vypočítána na základě měsíční hrubé odměny, kterou pobíral dotýcný

zaměstnanec v okamžiku zahájení uvedeného řízení, pokud z toho plyne, že zaměstnanci jsou zbaveni minimální ochrany, kterou zaručuje toto ustanovení, což musí ověřit předkládající soud.

- 3) Článek 8 směrnice 2008/94 může mít v rozsahu, v němž stanoví minimální ochranu nabytých nebo nabývaných práv zaměstnanců na starobní důchody, přímý účinek, takže může být uplatněn vůči soukromoprávnímu subjektu, který je dotyčným členským státem určen jako subjekt ručící za riziko platební neschopnosti zaměstnavatelů v oblasti zaměstnaneckého důchodového zabezpečení, pokud s ohledem na povinnost ručení, která je na tento subjekt kladena, a na podmínky, za kterých ji plní, lze uvedený subjekt postavit na roveň státu a pokud se tato povinnost skutečně vztahuje na typy starobních důchodů, pro které je minimální ochrana stanovená v tomto článku 8 požadována, což musí určit předkládající soud.

Podpisy